

ly být zabírány statky řeholních i světských duchovních. Bylo by nesnadné vypsat všechny ty převeliké škody nebo obtíže a neobyčejné příklady krutosti! Byl pak [Václav] zabit léta Páně 1306, dne 4. srpna, v osmnáctém roce svého věku.

*Silný královský rod byl přemožen uštknutím smrti
zcela, neb potomek mužský tu žádný na světě nezbyl.
Zůstaly toliko svazky, jež pohlaví ženského byly.
Sirý národe český, pěj proto žalozpěv smutný:
Takový domácí král, ach, nikdy ti nebude dopřán.
Právem, království, lkáš: vždyť přišlo jsi o sedm českých
králů a taktó jsi ubohým sirotkem. Já, jenž to píši,
velice truchlím — a každý ať podobně truchlí, kdo čte to!¹⁰⁷*

KAPITOLA XIX

JAK BYL RAKOUSKÝ VÉVODA RUDOLF,
SYN ŘÍMSKÉHO KRÁLE ALBRECHTA,
ZVOLEN ZA KRÁLE ČESKÉHO
A O JEHO SMRTI

Léta Páně 1306, když se voliči neshodli, přízeň lidu pozvedla hlas a žádala, aby se českým králem stal korutanský vévoda Jindřich. Potom římský král Albrecht na zprávu, že syn jeho sestry je mrtev, shromáždil vojsko, obrátil se k české zemi a prostřednictvím slavnostních posílů tvrdil, že má být za krále zvolen jeho syn Rudolf, vévoda rakouský. Ten přijal otcovo poselství a přiblížil se s ozbrojenci k Českému království. Proto páni s měšťany zvolili tohoto Rudolfa, vévodu rakouského, za krále. Když tedy Korutanec viděl, že by neměl úspěch, tajně uprchl spolu se svou manželkou z Prahy. Urozená panna Eliška, králova dcera, byla tím spolu s mnoha jinými velice rozrušena, neboť by ráda viděla, aby byl království dostal onen vévoda s její sestrou.

A tak Rudolf, byv zvolen za českého krále, věnoval pánům některá města a hrady a měšťanům rozdělil dary, jak to před svou volbou slíbil. Paní Elišku, vdovu po králi Václavovi, si pak vzal za manželku.¹⁰⁸ Tento král způsobil ctihodnému otci v Kristu, panu Janovi IV., z boží milosti dvacátému sedmému biskupu pražskému, mnoho křivd a českému národu přivodil mnohá neštěstí a různé útlaky. A tak jako byl král Václav věrný příznivec českého národa, byl tenhle jeho zavilý pronásledovatel.¹⁰⁹

Proto se někteří páni a urození statečně stavěli proti jmenovanému králi Rudolfovi a přidržovali se korutanského vévody Jindřicha. Z toho vznikly království různé škody a mnoho neštěstí. Mezi jinými zly, která [Rudolf] učinil, se s velikým vojskem utábořil u Horažďovic, města pana Bavora ze Strakonice, a chtěl je dobýt. Avšak z božího dopuštění byl vysílen úplavicí a sešel z tohoto

světa. Někteří urození pak přivedli řečeného pana Bavora k temnému stanu, kde leželo tělo již mrtvého krále a on, dohnán strachem, se vzdal hradu Zvíkova. Toho se vzápětí ujal pan Jindřich z Rožmberka a až dodnes ho vlastní a drží jeho syn Petr z Rožmberka.¹¹⁰ A týž král Rudolf zcizil z Pražského kostela hlavu svatě panny Markéty a mnoho jiných klenotů a svátostí, a proto Bůh, spravedlivý soudce, zkrátil jeho dny. Zemřel tedy léta Páně 1307, dne 3. července, v prvním roce svého panování, a nezanechal po sobě žádného dědice. A jako král Václav, tak i tento odkázal v závěti dvacet tisíc hřiven své manželce. Byl pak pohřben v Pražském kostele.

Téhož roku bylo veliké sucho, takže osev zašel a byl veliký nedostatek potravin.¹¹¹

KAPITOLA XX

JAK SE JINDŘICH,
VÉVODA KORUTANSKÝ, VRÁTIL DO ČECH
A JAK VLÁDL

Léta Páně 1307 bylo posláno pro vévodu korutanského a byl vyzván, aby se spěšně vrátil do Čech. Když pak římský král Albrecht uslyšel, že jeho syn je mrtev, chtěl ke královské moci povýšit svého syna Fridricha a spěšně namířil s ozbrojenci do Čech. A tu došlo k neshodě mezi urozenými země o volbě. Proto někteří z nich zabili kvůli prospěchu a povýšení vévody korutanského na dvoře ctihodného otce a pána Jana, biskupa pražského — neboť tam probíhalo jednání — pana Tobiáše z Bechyně a z téhož důvodu někteří měšťané pražští zabili také váženého muže Hiltmara.¹¹² Na škodu celého království nabyla převahy strana vévody korutanského a ten získal titul českého krále. Avšak římský král se svým synem, vévodou rakouským, se položil táborem mezi Kutnou Horou a Kolínem, nepřátelsky zaútočil na Kolín a zpusťoval všechny statky v okolí. Avšak někteří urození se statečně postavili králi římskému a jeho lidem na odpor a způsobili mu mnoho ztrát. A mnozí utekli před tváří Korutance z Prahy. Když však římský král viděl, že nastává zima, zanechal ve městech, která stála při něm, bojovníky jako posádku a sám se svým synem odtáhl do Rakous.¹¹³ Potvrdil však smlouvou, že se v létě znovu vrátí do Čech se silným vojskem. Ale člověk míní, Bůh však rozhoduje. Neboť téhož roku dne 1. května [1308], byl [král Albrecht] zabit synovcem Janem a jakýmsi rytířem, jemuž způsobil mnoho zlého.¹¹⁴ Z těch pak, kteří z jeho strany zůstali v Čechách, byli mnozí zajati a mnozí zahynuli. A Korutanec s mnohými přívrženci se velice radoval z královy smrti.

Pod jeho vládou stav království upadá. Bezbožní opět povstávají, padají nevinní, vládné násilí, panuje bezpráví, soud a spravedlnost jsou vyhnány z vlasti. Kostely jsou olupovány, kláštery utiskovány, zvěle

všech špatných je považována za zákon, často dochází k loupežím, na nářky vdov a sirotek nepřichází žádná pomoc, truchlí duchovenstvo, úpí lid. A tyto otrěsy nepřestaly po tři roky, kdy vládl Korutanec. Proto v jeho době nebyly Čechy chráněny, ale spíše deptány.

V téže době nějací pražští a kutnohorští měšťané vpadli do sedleckého kláštera a zajali některé urozené z království, zabili rychtáře z Kutné Hory a činili tam veliké násilnosti. Brzy se však znesvářili a zajatí šlechtici byli opět osvobozeni. Přitom tamti utrpěli škodu, těmhle však se to v dobré obrátilo.¹¹⁵

~~~~~  
*Velikou tíhu zla zem česká teď snáší. To nikdy  
byla by neznala, nemít [žel!] za krále toho, jež zprvu  
mívala ráda, však posléz ho nenáviděla, neboť  
za něho loupí kdekdo a zároveň dochází k vraždám,  
vzrůstají sváry, mír mizí a umdlévá veškeré právo.  
Polnosti leží tu ladem a málo lze nacházet na nich  
plodin, neb nevzrůstá nic než nárek po celé zemi,  
neboť se na všech stranách jen válečná lítice rodí.  
Vládne-li špatně král, mře zákon a bloudí i stádo,  
nákaza zachvátí jedny, zlo druhé, škod šestero zbývá:  
některé uchvátí smrti a ostatní v zajetí drží,  
otročí svobodný muž a bohaté osení hyne,  
sirotek začíná plakat a nevěsta ženicha želet —  
těžkostí víc a víc vždy vyrůstá většině lidí.<sup>116</sup>*  
~~~~~

KAPITOLA XXI

JAK BYLA ELIŠKA,
DCERA KRÁLE VÁCLAVA,
POVOLÁNA K ŘÍMSKÉMU KRÁLI

Léta Páně 1310 byly v Českém království špatné poměry. Pro nedostatek spravedlnosti byl násilně loupen majetek poddaných. Nebylo nikoho, kdo by se vdově nebo sirotkovi zodpovídal u spravedlnosti a soudu. Stav království byl úplně zmatečný, protože Korutanec povolával do země cizince na újmu a ke zkáze domácích. V té době vznikl v Praze veliký zmatek a rozruch, protože na podporu svého vévody přišlo z Korutan veliké vojsko. Poddané olupovali o všechn jejich majetek, mnohé ostrím meče pobíjeli a násilně páchali rozličné hanebnosti. Na pomoc jim přišli i Míšeňští. A ti ráno houfně vycházeli ozbrojeni z Prahy jakoby do boje proti nepřátelům, večer pak vracejíce se přiváděli různý dobytek a mnoho kořisti uloupené poddaným, a v okolí města a ve vesnicích prolévali nevinnou krev.

Jan z Vartemberka pak a někteří jiní šlechtici s českým vojskem svedli před mostem Pražského hradu s Korutanskými boj, jemuž Korutanec přihlížel z hradních hradeb. Naši je porazili a velitele vojska s mnoha jinými zranili a zajali.

Proto řečení šlechtici, toužíce zlepšit stav království a cítíce s útlakem poddaných a s jejich nářky, vyslali k římskému králi¹¹⁷ posly s žádostí a prosbou, aby dědičku království, pannu Elišku, dal za manželku svému prvorozenci Janovi. Král se však těžko odhodlával tak učinit. Avšak pan Petr, arcibiskup mohučský,¹¹⁸ popisuje pečlivě poměry v Českém království, přiměl krále k souhlasu, aby k němu byla panna Eliška přivedena, aby ji spatřil a prozkoumal její pověst i mravy. I řekl král: „Svatá říše, v jejímž čele z boží přízně stojím, zvykla si být nedotknutelnou pokladnicí božích zákonů a spravedlnosti, neboť od ní se musí daleko vzdálit každá nespravedlnost, protože je hlavou všech království a pozemských mocí. Proto bez rady věrných nechci nic podnikat nebo se o cokoli pokoušet. Avšak nechť je dívka přivedena, abychom ji spatřili a po poradě rozhodli, co dále činit.“

Po návratu do Čech poslové vyprávěli o králově záměru panně a jejím přívržencům. Ti proto opatřili půjčkou u různých obchodníků a pražských měšťanů panně a její čeledi ozdoby a jiné potřeby. A panna Eliška poprosila ctihodného otce, pana Jana IV., dvacátého sedmého biskupa pražského, aby jí ráčil dát na cestu koně mimochodníka. Poskytl jí mimochodníka bílého, dobře vystrojeného a ozdobeného, a dvě vysoké a veliké stříbrné číše, vkusně zdobené zlatem. Za šest dnů po návratu poslů byla s náležitou družinou a s patřičnou nádhrou vypravena k odchodu, sedmého pak dne, to jest 14. srpna, veřejně vyjela z Prahy. Když se objevila před králem, milostivě ji přijal a královna ji dala přivést k sobě a laskavě se k ní chovala. Když však král se svými knížaty jednal o tomto manželství, někteří je tajně chtěli zmařit a tvrdili, že dívka není způsobilá k sňatku, ani ho není hodna, a že obyvatelé Čech ztratili nedávno svého krále proto, že si ho špatně chránili. Na to král odpověděl: „V Českém království byli dosud mocní králové, jejichž sláva zářila v dalekých krajích světa. Jak by tedy byli kdy mocní, kdyby nebyli měli věrný lid?“ Přesto však král pro ona slova setrval v nerozhodnosti a pochybnostech.

Toho si všiml řečený pan Petr, arcibiskup mohučský, a pravil: „Nechť se pan král na mne nehorší pro to, co hodlám říci. Dříve než byste pustil z rukou svého syna takové skvělé a tak veliké království, měl byste svého syna oženit s ještě méně urozenou pannou nežli je tato, nebo s paní, která by dosáhla padesátky.“¹¹⁹ Těmito a ji-

